

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת כי תשא

תשפ"ב

(שנה ו', גליון מס' 231)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:45	18:05	16:52	ירושלים:
18:42	18:07	17:08	תל אביב:
18:43	18:05	17:00	חיפה:
18:45	18:07	17:10	באר שבע:

פרשת כי תשא - פורים קטן התשפ"ב

"להתעדן באהבתך ויראתך"

א. "וידבר יהוה אל משה לאמר. ואתה קח לך בשמים ראש, מר דרור חמש מאות, וקנמן בשם - מחציתו חמשים ומאתים, וקנה בשם חמשים ומאתים. וקדה חמש מאות בשקל הקדש, ושמן זית היין", (שמות, ל', כב' - כג').

"ולאמר יהוה אל משה לאמר. ואתה דבר אל בני ישראל, לאמר, אף את שבתתי תשמרו, כי אות הוא ביני וביניכם - לדתיתכם, לדעת כי אני יהוה מקדשכם. ושמרתם את השבת, כי קדש הוא לכם, מחלליה מות יומת, כי כל העשה בה מלאכה - ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה. ששת ימים יעשה מלאכה, וביום השביעי שבת שבתון קדש ליהוה, כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת. ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת - לדתם ברית עולם. בין בני ישראל אות הוא לעלם, כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפוש", (שמות, לא', יב' - יז').

"ויתן אל משה, ככלתו לדבר אתו בהר סיני - שני לחת העדת, לחת אבן פתבים באצבע אלהים", (שמות, לא' - יח').

ב. כתב¹ בספר הקדוש "אמרי נועם":

"אמרו ז"ל²,³ שלחה אסתר לחכמים, כתבוני לדורות.

¹ להגה"ק רבי מאיר הורוויץ זיע"א מדז'יקוב,

פרשת תצוה, אות ח'.

² מגילה, ז' ע"א.

³ שם בגמרא:

"שלחה להם אסתר לחכמים, כתבוני לדורות.

שלחו לה (משלי, כב' - כ'), 'הלא כתבתי לך שלישים',

והשיבו ⁴, הלא כתבתי לך שלשים ולא רבעים ⁵.

עד שמצאו רמוז, 'כתב זאת' - זה תורה ומשנה תורה ⁶,

'זכרון' - זה ספר שמואל,

'בספר' - זו המגילה.

הרי, דהמגילה נקראת בשם רבעים ⁷.

שלשים ולא רבעים.

עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה (שמות, יז' - יד'), 'כתב זאת זכרון בספר',

'כתב זאת' - מה שכתוב כאן ובמשנה תורה,

'זכרון' - מה שכתוב בנביאים,

'בספר' - מה שכתוב במגלה."

⁴ בספר משלי (כב' - ב')

"הלא כתבתי לך שלשים, במועצת ודעת",

וביאר שם רש"י הקדוש:

" הלא כתבתי לך שלשים - תורה ונביאים וכתובים."

⁵ יעוין בפירוש רש"י הקדוש, במסכת מגילה הנ"ל:

"בשלשה מקומות, יש לנו להזכיר מלחמת עמלק -

בספר 'ואלה שמות' (פרק יז'),

ובמשנה תורה (פרק כה'),

ובספר שמואל (א' - טו'),

וזהו שאמר שלמה, בדבר ששילשתו, אי אתה רשאי לרבעו".

⁶ דהיינו:

שהנכתב בתורה לגבי עמלק - בספר "שמות", ובספר "דברים", נחשב לדבר אחד.

⁷ דהיינו:

שאחר שהחשבנו את ב' הפעמים שבהם הוזכר עמלק בתורה, לדבר אחד,

וממילא, אף עניין אסתר, רשאי להיכתב,

והנה, מצוות קריאת מגילה, היא, ביום ובלילה,
וכמו שאמרו ז"ל⁸, חייב לקרותה בלילה, ולשנותה ביום.
מה שאין כן, זכירת עמלק בתורה ובהפטרה, אינו רק ביום.
וזוהו הרמוז⁹ 'רבויע יהיה כפול',
אשר בקריאת מגילה היא מחיית עמלק בכפילא, בלילה וביום¹⁰.
**גם נרמז, כי יש ב' חדשי אדר, והוא פורים קטן ופורים גדול, ובשניהם נמחה
שמו של עמלק¹¹."**

ומבואר מדבריו הקדושים:

שכאשר השנה מעוברת, גם ב"פורים קטן" - שייך עניין מחיית עמלק¹².

יוצא לנו, ש-ד' פעמים, אנו מזכירים את עניין עמלק:

א'. בספר "שמות",

ב'. בספר "דברים",

ג'. בספר "שמואל",

ד'. במגילת "אסתר".

⁸ מגילה, ד' ע"א.

⁹ דהיינו:

הנאמר בפרשת "תצווה" (שמות, כח' - טז'), "רְבוּעַ יְהִי, כְּפֹל, זָרַת אֶרְכּוּ וְזָרַת רְחִבּוּ".

¹⁰ דהיינו:

שאותו "רבויע" - שהוא, מגילת "אסתר",

יהיה "כפול" - יהיה נזכר פעמיים, בלילה וביום.

¹¹ דהיינו:

שכאשר "רבויע" - חודש אדר, יהיה "כפול",

דהיינו, שנה מעוברת,

ימחה שמו של עמלק, ב' פעמים.

והנה, אלמלא, שהיתה שנה זו "שנה מעוברת",

היה חל יום הפורים בשבוע זה.

ומכיוון שכבר בואר בדברינו, שבשנה זו גם ב"פורים קטן" - שייך עניין מחיית
עמלק,

נעסוק במאמרינו זה, בהקפלה שבין פרשת "כי תשא" ל"יום הפורים", שעל פי רוב
הינם סמוכים זה לזה.

ג. הנה, בטעם הדבר, שנצטוינו בפרשתן על מצוות שמירת השבת - פעם
נוספת על הנאמר בעשרת הדברות,

אפשר, שבא לרמז על עניין ימי הפורים.

דהנה, על הפסוק (אסתר, א' - ב') :

"בַּיָּמִים הָהֵם, כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ עַל כֶּסֶא מַלְכוּתוֹ, אֲשֶׁר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּיָּרָה,"

דרשו רבותינו ז"ל (אסתר רבה, פרשה א', י') :

"זֶה הוּא אֶחָד מִן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ מְלֹאכֵי הַשָּׂרָת מְדַדִּין פִּיתְקִין לְפָנָי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא,

שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לְפָנָיו - רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בֵּית הַמְּקַדָּשׁ חָרַב וְרָשָׁע זֶה יוֹשֵׁב וְעוֹשֶׂה
מְרִיחִין.

אָמַר לָהֶם, תָּנוּ יָמִים פְּנֹגֵד יָמִים.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב¹³, 'בַּיָּמִים הָהֵמָּה, רְאִיתִי בִיהוּדָה דְרָכִים גְּתוֹת בְּשַׁבָּת' וְגו'."

ובספר הקדוש "שם משמאל", ביאר בזה¹⁴, משם אביו - הגה"ק בעל "אבני נזר"
זיע"א :

¹² כתב הגה"ק רבי נתן זיע"א מברסלב (בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות", או"ח, ברכות הראיה וברכות
פרטיות, ה"ד. יו"ד, הלכות מילה, ה"ד):

שכאשר השנה מעוברת, אזי, תיקון פגם הלבנה - נעשה בשלמותו.

¹³ נחמיה, יג' - טו'.

שתשובת הקב"ה למלאכי השרת, היתה, שכיוון שעם ישראל חיללו את השבת,
שניתנה למנוחה ולעונג,

ממילא, אומות העולם, לקחו מהם את המנוחה ואת העונג.

ד. והנה, ידועה ומפורסמת קושיית הגמרא (חולין, קלט' ע"ב):

"מרדכי מן התורה, מנין?"

ותירצה:

"דכתיב¹⁵, 'מר דרורי,

ומתרגמינן, מירא דכיא".

והנה, קודם למאמר זה, נתקשתה הגמרא:

"משה מן התורה, מנין?"

'בשגם הוא בשרי¹⁶.

המן מן התורה, מנין?"

'המן העץ¹⁷.

אסתר מן התורה, מנין?"

'ואנכי הסתר אסתירי¹⁸".

ובטעם הדבר שחיפשה הגמרא מקור מדברי תורה, למרדכי היהודי, ולהבדיל בין

טהור לטמא - המן, כתב¹⁹ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

¹⁴ שמות, שנת תרעא'.

¹⁵ שמות, ל' - כג'.

¹⁶ בראשית, ו' - ג'.

¹⁷ בראשית, ג' - יא'.

¹⁸ דברים, לא' - יח'.

¹⁹ בספרו הקדוש "בן יהודע", על הסוגיא הנ"ל.

"שאל זה, כדי להציל את מרדכי הצדיק מתלונה, שיש להתלונן עליו,

למה נתגרה בהמן, והביא ישראל לידי סכנה?

ולכן, שאל על רמז שמו מן התורה,

כי במקום שרמוז שמו, רמוז סופו מה יהיה בו ...

ולכן, אם ימצא מקום שמו של המן בתורה, ימצא מה יהיה בסופו,

ובזה, יהיה ניצול מרדכי הצדיק מן התרעומת.

והשיב, 'המן העץ',

ולכן, ניצול אותו צדיק -

כי הוא ידע שמו היכן רמוז, וידע שסופו יהיה נתלה על עץ,

ולכן, לא חש מלהתגרות, כי ידע מן התורה שסופו יהיה נפילה ויתגבר עליו".

ה. כתב²⁰ הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א מלובלין:

שעיקר קליפת עמלק, היתה, בכדי לבטל את עם ישראל מלימוד תורה.

וכאשר בא עמלק להילחם בישראל בפעם הראשונה²¹, היה זה קודם זמן "מתן

תורה", שהוא תורה שבכתב,

ובמעשיו, רצה עמלק, לבטל את קבלת התורה הקדושה, ח"ו.

והדרך לכך, הוא, על ידי מה שביזה את קדושת ברית המילה²²,

ובמעשה זה, כביכול, הוא אמר להקב"ה -

שמכיוון שעם ישראל פגמו בברית המילה, הם לא זכאים לקבל תורה שבכתב²³,

²⁰ בספרו הקדוש "פרי צדיק", פרשת זכור, אות יג'.

²¹ פרשת "בשלח".

²² כמבואר בדברי רשב"י זיע"א, ב"זוהר הקדוש" (פרשת "בשלח", דף סה' ע"ב).

²³ והביא לזה ראייה, מדברי המדרש (שמות רבה, פרשה ל', יב'), וז"ל:

"פעם אחת, אמר לו עקילס לאדרינוס המלך, רוצה אני להתגיר, ולהעשות ישראל.

ואף על פי כן, לא הועיל לו קטרוגו, ועם ישראל קיבלו את התורה שבכתב.
והנה, כאשר באו עם ישראל, להיכנס לארץ ישראל, שוב בא עמלק,
וכמאמר הכתוב ²⁴, "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּדֶךְ עֶרְד, יָשָׁב הַנֶּגֶב, כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ
הָאֲתָרִים, וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי",
וביארנו בזה רבותינו ז"ל ²⁵, "מִלֶּדֶךְ עֶרְד - זֶה עֲמֶלֶק".
וסיבת ביאתו של עמלק, היתה, בשביל לבטל את עם ישראל מקבלת התורה
שבעל פה,
שכן, תכליתה של ארץ ישראל, היא, בעבור קבלת התורה שבעל פה,
וכמאמר הכתוב ²⁶, "וַיִּהְיוּ עַמִּים רַבִּים, וְאָמְרוּ, לָכֵן וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְהוָה אֶל בֵּית
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב - וַיִּרְנוּ מִדֶּרֶכְיוֹ וַנִּלְכֶה בְּאַרְחֻתָיו, כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, וּדְבַר יְהוָה
מִירוּשָׁלַם",

אמר לו, לאמה זו אתה מבקש?
כמה בזיתי אותה, כמה הרגתי אותה,
לירודה שבאמות, אתה מבקש להתערב?
מה ראית בהם, שאתה רוצה להתגיר?
אמר לו, הקטן שבהם, יודע היאך ברא הקדוש ברוך הוא את העולם,
מה נברא ביום ראשון, ומה נברא ביום שני,
כמה יש משנברא העולם, ועל מה העולם עומד, ותורתן אמת.
אמר לו, לך ולמד תורתן, ואל תמול.
אמר לו עקילס, אפלו חכם שבמלכותך, וזקן בן מאה שנה, אינו יכול ללמד תורתן אם אינו מל,
שכן כתוב (תהילים, קמז' - יט), 'מגיד דבריו ליעקב, חקיו ומשפטיו לישראל, לא עשה כן לכל גוי',
ולמי?, לבני ישראל".
²⁴ במדבר, כא' - א'.
²⁵ במדבר רבה, פרשה יט', כ'.
²⁶ ישעיה, ב' - ג'.

וכדרשת רבותינו ז"ל בזה ²⁷, "דבר ה' - זו הלכה", שהוא תורה שבעל פה, וכמו כן, לשכת הגזית, שממנה היתה יוצאת תורה לכל ישראל ²⁸, היתה בירושלים.

וטעם הדבר, שניסה עמלק לבטלם מ-ב' ענייני התורה, תורה שבכתב, ותורה שבעל פה, הוא, מחמת שהיה עמלק בחינת יצר הרע בעצמותו ²⁹, וידע, שכאשר הוא יצליח לבטל את עם ישראל מלימוד התורה - ממילא, הם לא יוכלו לתקן עצמם בתכלית התיקון - ובכך, הם לא יוכלו להינצל מחרבו של מלאך המוות ³⁰.

והנה, המן הרשע, שהיה מזרעו של עמלק, המשיך בדרכי אבותיו, וכאשר הוא ראה את עם ישראל גדורים בתורה ובמצוות, ומלאים בתורה שבעל פה ³¹,

מיד בא וקטרג, על עם ישראל אצל הקב"ה -

²⁷ שבת, קלח' ע"א.

²⁸ סנהדרין, פו' ע"ב.

²⁹ וכמו שכתב רשב"י זיע"א, ב"זוהר הקדוש", פרשת "שלח", דף קס' ע"א.

³⁰ השווה למאמר רבותינו ז"ל (עבודה זרה, ה' ע"א):

"רבי יוסי אומר, לא קיבלו ישראל את התורה, אלא, כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן,

שנאמר (תהילים, פב' - ו'), 'אני אמרתי אלהים אתם, ובני עליון כלכם',

חבלתם מעשיכם - 'אכן כאדם תמותון'."

³¹ וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לספרו "יד החזקה", וז"ל:

"בית דינו של עזרא, הם הנקראים אנשי כנסת הגדולה,

והם - חגי, זכריה ומלאכי, דניאל, וחנניה, ומישאל, ועזריה, ונחמיה בן חכליה, ומרדכי בלשן, וזרובבל, והרבה חכמים עמהם - תשלום מאה ועשרים זקנים".

באומרו ³², "ישנו עם אחד, מפזר ומפחד בין העמים, בכל מדינות מלכותך, ודתיהם שנות מכל עם, ואת דתי המלך אינם עשים", וביארו לנו רבותינו ז"ל את כוונתו ³³, "דלא אכלי מינן, ולא נסבי מינן, ולא מנסבי לך" -

דהיינו, שכל מה שעם ישראל גדרו את עצמם מאומות העולם ³⁴, אינו לשם שמים, אלא רק מחמת גאווה ושנאת הבריות, שהיתה בהם.

וראיה לכך, שקטרוגו זה היה לפני הקב"ה, הוא מדברי רבותינו ז"ל ³⁵:

"כל מקום שנאמר במגלה זו 'למלך אַחְשׁוּרוּשׁי, בַּמֶּלֶךְ אַחְשׁוּרוּשׁ הַכְּתוּב מְדַבֵּר,

וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'לְמֶלֶךְ' סֵתָם, מְשַׁמֵּשׁ קִדְשׁ וְחַל",

ואם כן:

בשעה שאמר המן "וְלְמֶלֶךְ אֵין שְׁנָה לְהַנִּיחָם", כוונתו היתה להקב"ה,

שכביכול, עליו להשמיד את עם ישראל מן העולם, ח"ו.

והנה, על אותו הפסוק, דרשו רבותינו ז"ל ³⁶:

"אמר רבא, ליכא דידע לישנא בישא כהמן.

אמר ליה ³⁷, תא ניכלינהו ³⁸,

³² אסתר, ג' - ח'.

³³ מגילה, יב' ע"ב.

³⁴ במסכת עבודה זרה (לו' ע"ב) מצינו:

שדניאל, גזר על יין ושמנן של שאר אומות העולם, משום בנותיהן,

דמדאורייתא, אין אסור, אלא רק של שבעה אומות.

³⁵ אסתר רבה, פרשה ג', י'.

³⁶ במסכת מגילה, הנ"ל.

³⁷ המן לאחשורוש.

³⁸ דהיינו:

אמר ליה ³⁹, מסתפינא מאלהיו, דלא ליעביד בי כדעבד בקמאי ⁴⁰.

אמר ליה ⁴¹, ישנו מן המצות ⁴²,

אמר ליה ⁴³, אית בהו רבנן ⁴⁴,

אמר ליה ⁴⁵, עם אחד הן ⁴⁶ יי.

וקטרוג זה, הועיל במעט, שכן דרשו רבותינו ז"ל ⁴⁷, שהגזירה היתה בחותם של טיט.

והנה, אחר שעם ישראל, עשו תשובה,

בוא ונכלה אותם מן העולם.

³⁹ אחשורוש להמן.

⁴⁰ דהיינו:

מפחד אני מהקב"ה, שהוא א-להי ישראל, שלא יעשה לי כפי שעשה לקודמי.

⁴¹ המן לאחשורוש.

⁴² יעוין ב"חידושי אגדות" להמהרש"א, שהביא בזה ב' פירושים:

א. מלשון "שינוי", ששינו את המצוות.

ב. מלשון "שינה", שאינם מקיימים את מצוות הבורא ית"ש.

⁴³ אחשורוש להמן.

⁴⁴ דהיינו:

והלא, יש לעם ישראל את תלמידי החכמים, שהם מקיימים את מצוות הבורא וחוקיו.

⁴⁵ המן לאחשורוש.

⁴⁶ דהיינו:

כשם שכל העם אינם מקיימים מצוות, כך גם תלמידי החכמים שלהם אינם מקיימים מצוות.

וב"מנות הלוי", להגה"ק רבי שלמה הלוי אלקבץ זיע"א, כתב:

דהיינו, שכל ישראל ערבים זה לזה,

ולפיכך, אפילו שיש בהם צדיקים, הם יכשלו בעוון הדור.

⁴⁷ אסתר רבה, פרשה ז', ג'.

וממילא, נעשה בעולם מחיית עמלק,

נאמר הפסוק ⁴⁸, "לְיִהוּדִים הָיְתָה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׁוֹן וְיִקָּר",

ודרשו על כך רבותינו ז"ל ⁴⁹:

"אמר רב יהודה, 'אורה' - זו תורה,

וכן הוא אומר ⁵⁰, 'כי נר מצוה ותורה אור'.

'שמחה' - זה יום טוב,

וכן הוא אומר ⁵¹, 'ושמחת בחגד'.

'ששון' - זו מילה,

וכן הוא אומר ⁵², 'שש אנכי על אמרתך'.

'ויקר' - אלו תפלין,

וכן הוא אומר ⁵³, 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך',

ותניא, רבי אליעזר הגדול אומר, אלו תפלין שבראש'.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, כל עניין ועניין בפני עצמו, וכדלהלן:

א. "אורה - זו תורה",

הנה, תורה שבכתב, מכונה בלשון "תורה אור" ⁵⁴, והוא בלשון זכר,

ומאידך, תורה שבעל פה, מכונה בלשון "אורה - זו תורה" ⁵⁵, שהוא לשון נקבה,

⁴⁸ אסתר, ח' - טז'.

⁴⁹ מגילה, טז' ע"ב.

⁵⁰ משלי, ו' - כג'.

⁵¹ דברים, טז' - יד'.

⁵² תהילים, קיט' - קסב'.

⁵³ דברים, כח' - י'.

⁵⁴ משלי, ו' - כג'.

וטעם הדבר, הוא, מפני שהתורה שבעל פה, מקבלת ויונקת את כוחה, מן התורה שבכתב,

והוא מאמרם ז"ל⁵⁶, "אמר רבא ... הדור קבלוה בימי אחשורוש".

ב. "שמחה - זה יום טוב",

הנה, כתב דוד הע"ה⁵⁷, "אור זרע לצדיק, ולְיִשְׂרָי לֵב שְׂמֵחָה",

ומבואר:

ששמחה נמצאת כאשר ליבו של האדם ישר,

והוא, בעת שהאדם עובד את בוראו.

ועמלק, במעשיו, השבית מעם ישראל את כוח השמחה, משום שהוא היצר הרע

בעצמותו⁵⁸,

ברם, כאשר עם ישראל מחו את שמו מן העולם, שוב חזרה השמחה לשרות בס.

ג. "ששון - זו מילה",

דהנה, כתבנו לעיל משם ה"זוהר הקדוש", שעמלק היה מבטל את מצוות ה"מילה"

מעם ישראל,

ואם כן, כאשר נמחה שמו של עמלק מן העולם, אזי, חוזרת מצוות המילה אל

קיומה.

ד. "ויקר - אלו תפילין שבראש",

הנה, התפילין שבראש, רומזים על כך שישראל דבוקים וחבוקים בבוראם, בצורה

שאינה ניתנת לתפיסת המוח,

והיא בחינת "ויקר", והם דברי קבלה עמוקים.

⁵⁵ וכדרשת הגמרא, הנ"ל.

⁵⁶ שבת, פח' ע"א.

⁵⁷ תהילים, צז' - יא'.

⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל.

ומכיוון שיהושע החליש את עמלק רק בפעם הראשונה ⁵⁹, שהוא עניין התורה שבכתב,

אך בפעם השנייה, שהוא עניין תורה שבעל פה, לא החלישו, בכל דור ודור, אנו מחוייבים, להחלישו ולמחות את זכרו מן העולם. ולפיכך, בשנה שאינה מעוברת, נקראת "פרשת זכור" - סמוך קודם לימי הפורים,

וזאת, בכדי לזכרו ולמחותו בעולם התחתון.

-עד כאן, תורף דבריו הקדושים-

ו. על הפסוק (שמות, יז' - ח'): :

"וַיָּבֵא עַמְלֵק, וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיֹדִים,"

כתבו רבותינו ז"ל ⁶⁰ :

"אין רפידים, אלא רפיון ידים,

לפי שרפו ישראל ידיהם מדברי תורה, לכך בא שונא עליהם.

לפי שאין השונא בא, אלא על רפיון ידים מן התורה".

ועל פי זה, נבין את מאמרם ז"ל (סנהדרין, צז' ע"ב) :

"הקדוש ברוך הוא, מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן,

וישראל עושין תשובה, ומחזירן למוטב".

והנה, בדבריו הקדושים של רבינו ה"פרי צדיק" זיע"א, מבואר, שהיו בו בעמלק ב' עניינים :

א. נגד תורה שבכתב,

ב. נגד תורה שבעל פה.

⁵⁹ שמות, יז' - יג'.

⁶⁰ מכילתא דרבי ישמעאל, בשלח, מסכתא דעמלק, פרשה א'.

וממילא, אפשר, לבאר בכוונת הגמרא, כדלהלן:

"משה מן התורה, מנין" -

עניין תורה שבכתב, שניתן לעם ישראל על ידי משה רע"ה, במה שהורידה לארץ,

ואף על פי כן, לא הצליח עמלק לבטלה, מנין?

"מרדכי מן התורה, מנין" -

עניין תורה שבעל פה, שניתנה בפורים לעם ישראל ברצון, בזכות מרדכי ואסתר -

שהצליחו להכניע את קליפת המן, מנין?

ועל כך, תירצה הגמרא -

מרדכי - "מְרָדְכִי", ומתרגמינן "מירא דכיא",

שהוא נאמר בפרשתו בעניין שמן המשחה, שבא לקדש את כלי המקדש,

דהיינו -

שעניין זה, בא לרמז לנו, על עניין תורה שבעל פה, המרומזת במנורה הטהורה.

ובטעם הדבר, שנרמז עניין זה של עסק התורה, דווקא בעניין הדלקת המנורה,

ביאר מרנא ה"חתם סופר" זיע"א⁶¹, בהקדם מה שיש להקשות:

דהנה, נאמר בפרשת "בהעלותך"⁶², "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֵלָיו, בְּהִעָלְתְּךָ אֶת הַנֵּר, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה, וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת. וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן, אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה, הִעָלָה גִרְתִּיקָהּ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה, מִקִּשָּׁה זָהָב עַד יָרְכָה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא, כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה - כִּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוֹרָה",

ופירש שם רש"י, וז"ל:

" וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן - להגיד שבחו של אהרן שלא שָׁנָה",

והדבר צריך ביאור:

⁶¹ בספרו הקדוש "תורת משה", (במדבר, פרשת "בהעלותך", ח' - ב').

⁶² במדבר, ח' - ב'.

- א. במה שכתב רש"י, "להגיד שבחו של אהרון שלא שינה", יש לעיין, מדוע יעלה במחשבתנו, שאהרון הכהן ע"ה יִשְׁנָה מציווי ה' יתברך.
- ב. מהו הלשון "בְּהֶעֱלֵתְךָ", והלא, לציווי זה, מתאים יותר הלשון "הָעֵל אֶת הַנְּרוֹת".
- ג. בלשון הציווי שנצטווה אהרון, נאמר, "וְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת", ברם, בלשון המורה על כך שעשה אהרון את מה שנצטווה, נאמר, "הֶעֱלָה נְרוֹתֶיךָ", ולכאורה, שהיה צריך להיות כתוב "הָאִיר נְרוֹתֶיךָ" - שכן, הציווי הוא, "וְאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת".
ותירץ בזה, וז"ל:
"ונראה לי, ז' קני מנורה מרמזים אקרא, דכתיב⁶³, 'וְהָיָה אֶמוֹנַת עֲתִידָךְ חֶסֶן, יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְנִדְעַת, יִרְאֵת ד' הִיא אוֹצְרוֹ' ...
וטפל לו ששה סדרי משנה, כי הוא זה תכלית הכל, והוא הקנה האמצעי אשר ששת הקנים פונים אליו.
ונראה לי, כשהיה כהן המדליק צדיק גמור, והיה לבבו שלם, היה סימן בהעלות הנרות - שלא היה צריך להפוך פי הנרות אל האמצעי, אלא מאליהם היו מאירים כלפי האמצעי,
לומר, כל מגמת פניו יראת אלקים.
והיינו דקאמר הקב"ה אל אהרון, ובשרהו בבשורה גדולה זו - 'בהעלותך', אז ממילא 'אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות', ולא תצטרך להעלות נגד האמצעי, כי מאליהם יאירו⁶⁴.

⁶³ ישעיהו, לג' - ו'.

⁶⁴ ובזה, תתורץ הקושיא ה-ב':

סטעם הדבר, שנאמר הלשון "בְּהֶעֱלֵתְךָ", ולא 'העל',

היינו, כאשר אתה מתעסק בתורה הקדושה, עליך להתעלות בכל זמן ועת,

אך אהרן לרוב ענותנותו - ויעש כן אהרן, שהעלה נרותיה כלפי נר האמצעי, ולא סמך על הבטחת הקב"ה שמאליהם יאירו, אלא, הוא 'העלה נרותיה', כלפי נר האמצעי - שלא להחזיק עצמו כגדול⁶⁵. וזהו להגיד שבחו, שלא שינה משארי כהנים⁶⁶."

וביאור דבריו הקדושים, כך הם:

המנורה, רומזת על התורה שבעל פה, ומשום כך, יש בה ששה קנים - שלושה מְצַדָּה האחד, ושלושה מְצַדָּה השני. כיוון, שבתורה שבעל פה, יש גם כן ששה סדרים, שהם: זָרְעִים, מוֹעֵד, נְשִׁים, נְזִיקִין, קוֹדְשִׁים, טְהוֹרוֹת, אשר הינם נרמזים בפסוק, "וְהָיָה אֲמוֹנַת עֲתִידַת חֶסֶן, יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת, יִרְאֵת יְהוָה הִיא אוֹצְרוֹ", וכדרשת רבותינו ז"ל⁶⁷ -

ובד בבד, כאשר הינך דבוק במידת הענווה, וביראת שמים טהורה.

וכאשר תקיים זאת, אזי תורתך תאיר מאליה, והיא תכריז על קדושתך.

⁶⁵ ובזה, תתורץ הקושיא ה-ג':

שטעם הדבר, שבלשון המורה על כך שעשה אהרון את מה שנצטווה, נאמר, "הֶעֱלָה נְרֹתֶיהָ", ולא "הֶאִיר נְרֹתֶיהָ",

היינו, שהיה אהרון הכהן ע"ה, מקיים את ציווי ה' יתברך במלואו,

ובכל זמן ועת, היה מתמיד ומתעלה בעסק התורה, ביחד עם מידות טובות ונעלות.

⁶⁶ ובזה, תתורץ הקושיא ה-א':

שטעם הדבר, שכתב רש"י, "להגיד שבחו של אהרון שלא שינה",

ללמדך, שאף על פי, שדבר קשה הוא עד למאוד, להיות בכל זמן ועת במצב של עלייה בתורה וביראת שמים (כאחד), ללא הפסק לרגע קט - כלל ועיקר,

היה אהרון הכהן ע"ה, עולה ומתעלה.

⁶⁷ שבת, לא' ע"א.

”אמונת”⁶⁸ - זה סדר זרעים,

’עתיך’⁶⁹ - זה סדר מועד,

’חסן’⁷⁰ - זה סדר נשים,

’ישועות’⁷¹ - זה סדר נזיקין,

חכמת’⁷² - זה סדר קדשים,

’ודעת’⁷³ - זה סדר טהרות,

⁶⁸ פירש רש"י:

שמתוך אמונתו, מפריש מעשרותיו כראוי.

ובתוספות הביאו משם הירושלמי:

שטעם הדבר ש"אמונת" מרמז על סדר זרעים, הוא מפני "שמאמין בחי העולמים - וזורע".

⁶⁹ פירש רש"י:

מפני שהוא מיוסד על שבתות ומועדי השנה, כי "עת", הוא לשון "זמן".

⁷⁰ פירש רש"י:

משום ש"חוסן" הוא לשון יורשים,

כי נחלה בלשון ארמית, נקראת "אחסנתא",

ועל ידי האשה, נולדים יורשים.

⁷¹ פירש רש"י:

שעל על ידי לימוד סדר נזיקין, הוא "מושיען" - מזהירן, לפרוש מלהזיק ולהתחייב ממון.

⁷² פירש רש"י:

שצריך חכמה גדולה ללמודו.

⁷³ פירש רש"י:

שהיא עדיפה על החכמה.

וכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (בספרו הקדוש "בן יהודע", שבת, לד' ע"א), בשם מוהרי"ח:

שלפי זה, אפשר לבאר את מאמר רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה א', טו') -

"כל תלמיד חכם שאין בו דעת, נבילה טובה הימנו",

ואפילו הכי, 'יראת ה' היא אוצרו'".
ואם כן, ששת הקנים שבמנורה, שלושה מצידה האחד, ושלושה מצידה השני,
רומזים, לששה סדרי משנה, שהיא התורה שבעל פה.
ברם, הקנה האמצעי של המנורה, הוא כנגד היראת שמים, שצריכה להיות באדם
שעוסק בתורה,
והוא, מאמר רבותינו ז"ל, "ואפילו הכי, 'יראת ה' היא אוצרו'",
כי האדם שאינו עוסק בתורה, "בקדושה ובטהרה", אינו יכול להתקדם בעבודתו
הרוחנית כלל ועיקר.
ולפיכך, רמזה התורה הקדושה, את כל עניין עסק התורה, בעניין עשיית
המנורה.
והנה, לאחר שהשכלנו והבנו, את עניין משה רע"ה - ואת עניין מרדכי היהודי,
המשיכה הגמרא לבאר את עניין אסתר,
"אסתר מן התורה, מנין" -
שגם בזמן הסתר פנים, עם ישראל ממשיכים להיות דבוקים וחבוקים בהקב"ה,
על ידי לימוד תורה שבעל פה,
וכמאמרם ז"ל⁷⁴, "מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקב"ה בעולמו, אלא
ארבע אמות של הלכה בלבד".

שתלמיד חכם שאין בו 'דעת' - היינו, תלמיד חכם שאינו יודע אלא ה' סדרים -

אבל סדר 'טהרות', הנקרא 'דעת' אינו יודע,

ותלמיד חכם שכזה, 'נבלה טובה הימנו' - כלומר, תלמיד חכם זה, יוכל בקלות להיכשל בטומאה חמורה מבלי
להבחין בכך.

⁷⁴ ברכות, ח' ע"א.

ז. והנה, עניינו של המן, נרמז בפסוק "וַיֹּאמֶר מִי הַגִּיד לָךְ כִּי עִירָם אַתָּה, הַמֶּן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֶכֶל מִמֶּנּוּ – אֶכְלֶתָּ", הנאמר באדם הראשון בשעת חטא "עץ הדעת".

ובטעם הדבר, ביאר הגה"צ רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זיע"א:

שהקשר בין המן לעץ הדעת, כך הוא -

לאדם הראשון, הותר הכל,

דהיינו, שמכל פרי עץ הגן היה לו אפשרות לאכול, חוץ מ"עץ הדעת" שנצטווה שלא לאכול ממנו,

ועל ידי כך שהוא לא התאפק, ועבר על ציווי ה' יתברך, נגזרה עליו מיתת עולם.

וכמו כן המן, שכל עבדי המלך ואנשיו היו כורעים ומשתחוים לו, חוץ ממרדכי היהודי,

ודבר זה, חרה לו עד למאוד, עד כדי כך שהוא רצה לגזור כליה על כלל ישראל.

והנה, להביאור הלזה, אפשר לבאר כדלהלן:

דהנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל⁷⁵, שהמן היה מקטרג על מצוות השבת ומועדי ישראל,

"שְׁנֵיהוּן רַבְרָבָן, שְׂאוּכְלִין וְשׁוֹתִין, וְאוֹמְרִים - עֲנֵג שַׁבָּת, עֲנֵג יוֹם טוֹב,

שְׁהוּן מְכַנְּסִין פְּחַת בְּמִמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם.

חֲדָא לְשַׁבְּעָא יוֹמִין, שַׁבְּתָא.

חֲדָא לְתַלְתֵּין יוֹמִין, רִישׁ יַרְחָא.

בְּנִיסָן, פִּיסְחָא.

בְּסִינּוֹן, עֲצָרָת.

בְּתַשְׁרִי, רִישׁ שַׁתָּא וְצוּמָא רַבָּא, וְחִגָּא דְמַטְלֶתָא.

⁷⁵ אסתר רבה, פרשה ז', יב'.

אמר לו אחשוורוש, כך הם מצוין בתורתך.

אמר לו המן, אלו היו משמרין את מועדיהם ומועדינו, יפה היו עושין,

אלא, שמבזים מועדיך... שאין משמרים לא קלנדס, ולא סטרנליא.

אמר לו הקדוש ברוך הוא -

רשע, אתה מפיל עין רעה במועדיהם שלהם,

הרי אני מפילך לפניהם, ומוסיפים להם מועד אחד על מפתך,

זה ימי הפורים."

והנה, בדבריו של רבינו זיע"א, נתבאר, ששורש הפיתוי שהיה בו באדם הראשון,

היה עניין התאוה,

שלא התגבר על תאוה אחת, שהיתה אסורה לו,

וכך היה הדבר אצל המן - גם כן.

ותיקון לדבר זה, הוא, אך ורק על ידי לימוד תורה, המרחיק את האדם מכל

תאוות העולם.

והנה, הזמן המעולה ביותר ללימוד התורה הוא בשבת,

וכמאמרם ז"ל⁷⁶, "לא ניתנו שבתות וימים טובים, אלא לעסוק בהן בדברי

תורה".

ובפרט, שלעיל נתבאר לנו, שסיבת השיעבוד שנשתעבדו עם ישראל אצל

אחשוורוש והמן, היה, בעבור ביטול וחילול השבת,

שמכיוון שהם היו שקועים בתאוותיהם, הם חיללו את השבת.

ברם, כאשר תוקן עניין זה, ועם ישראל התחזקו בלימוד התורה, כבר נתבטלה

אותה הגזירה.

⁷⁶ תלמוד ירושלמי, שבת, פרק טו' הלכה ג'.

ח. ידועים ומפורסמים, דברי ⁷⁷ התנא האלקי - רשב"י זיע"א, שכנסת ישראל היא בן הזוג של השבת, וכדלהלן:

"אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, לכלן יש בן זוג, ולי אין בן זוג.

אמר לה הקדוש ברוך הוא, כנסת ישראל, היא בן זוגך".

והקשה בזה אדונינו הגר"א זיע"א:

דהנה, בדברים אלו מבואר, שמה שטענה השבת "לכלן יש בן זוג", היינו, שיום ראשון הוא בן הזוג של יום השני, וכן הלאה, והדבר צריך ביאור, היאך ובמה, יהיה יום ראשון בן הזוג של יום השני וכו'.

ועוד, בתשובת הקב"ה לשבת - "כנסת ישראל היא בן זוגך", צריך ביאור, היאך ובמה, פועל הדבר שהם בני זוג.

ותירץ, רבינו זיע"א:

שאין הכוונה שיום ראשון הוא בן זוגו של יום שני, ושלישי של רביעי, וחמישי של שישי,

שכן, כאשר נתבונן בששת ימי בראשית, נראה בסדר הבריאה, כך:

ביום הראשון - נבראו האור והחושך, שהם היום והלילה,

ביום השני - נברא הרקיע שהוא השמים, ונבדלו המים,

ביום השלישי - נבראה היבשה שהיא הארץ, וכמו כן האילנות והדשאים,

ביום הרביעי - נבראו השמש והירח, שהם המאור הגדול והמאור הקטן והכוכבים,

ביום החמישי - נבראו שרצי המים העופות והדגים,

ביום השישי - נבראו האדם והבהמות.

⁷⁷ בראשית רבה, פרשה י"א, ח'.

וממילא, בני הזוג הם, כדלהלן.

יום ראשון, הוא בן זוגו של יום הרביעי:

שכן, ביום הראשון, ברא הקב"ה את האור ואת החושך,

וביום הרביעי, ברא הקב"ה את המאורות עצמם, שהם השמש והירח.

יום שני, הוא בן זוגו של יום חמישי:

שכן, ביום השני, ברא הקב"ה את השמים,

וביום החמישי, ברא את השרצים והעופות, בכדי שיוכלו לעופף "על" הארץ.

יום שלישי, הוא בן זוגו של יום שישי:

שכן, ביום השלישי, נבראו היבשה, האילנות והדשאים,

וביום השישי, ברא הקב"ה את האדם שיתפלל על הגשמים בשביל האילנות ודשאים, ואת הבהמות שידורו על היבשה.

ואם כן, היחידה שאין לה בן זוג, היא השבת.

ולפיכך, השיב לה הקב"ה, "כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל הִיא בֶן זִוְגָד",

משום שבשבת, שְׁבֵת הקב"ה ממלאכתו, "שְׁבֵת וַיִּנְפֹּשׁ".

ועם ישראל, מצווים לשבות ממלאכתם ביום השבת.

ומכיוון שבשבת הם פנויים ממלאכתם,

ממילא, הם מגדילים את עוצמת לימוד התורה, כי "לא ניתנו שבתות וימים טובים, אלא לעסוק בהן בדברי תורה".

ולפיכך, הם הזיווג השלם ביותר, שיכולה השבת לקבל.

ט. ועניין זה, נרמז בפרשתו, במאמר הכתוב⁷⁸, "וַיִּתֶּן אֶל מֹשֶׁה, כְּכֹלְתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ",

וכפי שכתב רש"י הקדוש:

⁷⁸ שמות, לא' - יח'.

"כְּכֹלְתּוֹ, כְּתִיב חֶסֶד,
שֶׁנִּמְסְרָה לוֹ תוֹרָה בְּמִתְנָה, כִּכְלָה לְחַתֵּן,
שֶׁלֹּא הִיָּה יִכּוֹל לְלַמּוֹד כּוֹלָה, בְּזִמְנָן מוֹעֵט כּוֹזֵה".
וְהִנֵּה, עֲנִיִּין "פְּלָה", מְלַבֵּד שֶׁהוּא מְעַנִּיִּין לִימּוּד תּוֹרָה, הוּא גַם כֵּן מְעַנִּיִּין שַׁבַּת,
וְכַמְּאִמְרָם ז"ל⁷⁹, "בּוֹאוּ וְנִצֵּא לְקִרְאֵת כֹּלָה מְלַכְתָּא ... לְקִרְאֵת שַׁבַּת כֹּלָה
מְלַכְתָּא",
וְכֵן כָּתַב הַגַּה"ק רַבִּי שְׁלֵמָה הַלּוֹי אֶלְקָבֶץ זִיע"א, "לְכֹה דוֹדֵי לְקִרְאֵת פְּלָה, פְּנִי
שְׁפַת נְקִבְלָה".
וְעֲנִיִּין זֶה, נִרְמַז גַּם כֵּן, בְּמַעֲשֵׂה הַמַּגִּילָה, בְּמָה שֶׁאִסְתֵּר נַעֲשֵׂתָה "פְּלָה"
לְאַחֲשׁוּרוֹשׁ,
לְהוֹרוֹת לָנוּ:
אֵת עֲנִיִּין לִימּוּד הַתּוֹרָה גַּם בְּזִמְנָן שֶׁל "הַסְתֵּר פְּנִים",
וְגַם אֵת עֲנִיִּין "לִימּוּד הַתּוֹרָה בַּשַּׁבַּת", שֶׁהוּא הַזְּמַן הַרְצוּי בִּיּוֹתֵר.
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שַׁבַּת, קִיח' ע"ב):
"אֶלְמַלִּי מִשְׁמַרְיִן יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבְּתוֹת כֹּהֲלַכְתֵּן, מִיַּד נִגְאָלִים".
יִזְכִּינוּ ה' יִתְבַּרֵךְ, לְהַתְחַזֵּק בְּלִימּוּד תּוֹרָה שֶׁבַעֵל פֶּה, וּבִפְרִט בַּשַּׁבַּת קוֹדֵשׁ,
וְגַדּוֹל תִּלְמוּד "שֶׁמְבִיא לִידֵי מַעֲשֵׂה"⁸⁰, בְּשִׁמִּירַת שַׁבַּת קוֹדֵשׁ כֹּהֲלַכְתָּה.
וְאִזִּי, נֹזְכָה, לְגַאוֹלָה שְׁלִימָה, בְּבַחֲיַנֵּת⁸¹, "וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל פְּלָה, יְשִׁישׁ עֲלֵיךְ אֶלְקָבֶץ".
אֲמֵן.

⁷⁹ בבא קמא, לב' ע"ב.

⁸⁰ מגילה, כז' ע"א.

קידושין, מ' ע"ב.

⁸¹ ישעיה, סב' - ה'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

מרדכי בן רינה

~~~

רות חפציבה בת פרלה

שושנה סולטנה בת מרים

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

שמחה בת זוהרה

אסתר בת תמר

לזכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי חנניה אדרי בר מימה זצ"ל
- רבי רחמים אדרי בר ביחה שמחה זצ"ל
- רפאל סיבוני בר גרסיה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- שלמה בר אסתרלייה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- קונפיטה בת דינה ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה